

و به دلیل این سخن پیامبر. صلی الله علیه وسلم. که: «خطا و فراموشی و آنچه بدان مجبور شده‌اند از امت من برداشته شده است». جاهل نیز خطاکار است (یعنی از روی خطا مرتکب اشتباه شده نه از روی عمد) چه اگر عالم بود چنین نمی‌کرد، پس اگر چیزی از باطل کننده‌ها را از روی جهل انجام دهد ایرادی بر او نیست و روزه‌اش کامل و صحیح است، چه این جهل نسبت به حکم باشد یا نسبت به وقت.

مثال جهل به حکم: اینکه شخصی یکی از این باطل کننده‌ها را انجام دهد به گمان اینکه این روزه را باطل نمی‌کند، مانند آنکه به این گمان که حجامت روزه را باطل نمی‌کند، حجامت کند. به او می‌گوییم: روزه‌ات درست است و چیزی بر عهده تو نیست.

و مثال جهل به وقت: اینکه گمان کند هنوز فجر طلوع نکرده و چیزی بخورد، که در این صورت روزه‌اش درست است.

۲- اینکه به یاد داشته باشد، اما اگر از روی فراموشی باشد روزه‌اش باطل نمی‌شود.

۳- اینکه مختار باشد، و اگر اختیاری نداشته باشد روزه‌اش باطل نمی‌شود.

(مجموع فتاویٰ الشیخ ابن عثیمین: ۲۸۰/۱۹).

از شیخ. رحمه الله. درباره شخصی پرسیدند که تازه ازدواج کرده و در پایان شب به گمان اینکه هنوز کمی از شب باقی است با همسرش همبستری کرده اما ناگهان صدای اقامه نماز را می‌شنود. درباره او چه می‌گویید و آیا چیزی بر گردن اوست؟

ایشان پاسخ دادند:

«نه، چیزی بر عهده او نیست، نه گناهکار است و نه باید کفاره دهد و نه قضا کند؛ زیرا الله تعالی می‌فرماید:

﴿فَالآنَ بَاشِرُوهُمْ﴾ (پس اکنون با آنان همخوابگی کنید) یعنی با زنان ﴿وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ﴾ (و بخورید و بیاشامید تا رشته سپید بامداد از رشته سیاه [شب] بر شما نمودار شود) [سوره بقره: ۱۸۷].

و این سه مانند هم است: هم خوابی با زنان، و خوردن و نوشیدن، و دلیلی وجود ندارد که باید میان آنها تفاوت قائل شد زیرا همه از ممنوعات روزه است و در صورتی که از روی جهل یا فراموشی رخ دهند چیزی [بر عهده شخص] نیست.»

(اللقاء الشهري).

بنابراین مشخص می‌شود که چیزی بر عهده شما نیست، نه قضا و نه کفاره. این در صورتی است که آن روز را روزه گرفته‌اید.

اما اگر به گمان اینکه روزه شما با جماع فاسد شده روزه نشده‌اید تنها کاری که باید انجام دهید انجام قضای آن روز است.

والله اعلم.